ECLI:LV:AT:2021:0218.A420217919.8.L
Lieta Nr. A420217919, SKA-548/2021
Administratīvo lietu departaments

Latvijas Republikas Senāts
RĪCĪBAS SĒDES LĒMUMS
Rīgā 2021.gada 18.februārī

[1] Latvijas Iekšlietu darbinieku arodbiedrība pieteicējas /pers. D/ vārdā iesniedza kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2020.gada 19.jūnija spriedumu, ar kuru noraidīts pieteikums par labvēlīga administratīvā akta, ar kuru /pers. D/ samaksas veidā tiktu kompensētas faktiski nostrādātās virsstundas, izdošanu.

Apgabaltiesa (ņemot vērā pievienošanos pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai) atzina, ka no Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likuma (turpmāk – Atlīdzības likums) 14.panta 7.[1]daļas satura nav secināms, ka būtu nozīme tam, kādos apstākļos izveidojušās virsstundas, bet gan tam, vai nostrādāto virsstundu kompensēšana ar atpūtas laiku apdraud dienesta uzdevumu izpildi. Neatkarīgi no tā, kādos apstākļos veidojās virsstundas (kāda iemesla dēļ tās tika nostrādātas), tās primāri tiek kompensētas ar atpūtas laiku, un tikai tad, ja tiek konstatēts, ka, piešķirot atpūtas laiku par nostrādātajām virsstundām, tas apdraudētu dienesta uzdevumu izpildi, rodas tiesisks pamats lemt jautājumu par nostrādāto virsstundu kompensēšanu naudas izteiksmē. Nav konstatējams, ka pret pieteicēju būtu pārkāpts vienlīdzības princips. Tieši pēc Valsts policijas priekšnieka rezolūcijā norādītā un likumā noteiktā kritērija ir pieņemts lēmums, kuras virsstundas ir iespējams kompensēt ar atpūtas laiku, bet kuras ir apmaksājamas.

[2] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka apgabaltiesa nepareizi interpretējusi Atlīdzības likuma 14.panta septīto un 7.[1]daļu. Tiesas secinājums esot pamatots tikai gadījumā, ja tiesību normas interpretē tikai gramatiski, nevērtējot situāciju kopsakarā un neizsverot, pie kādām sekām tā var novest. Šāda likuma normu interpretāciju ievērojami pasliktina darbinieku intereses un valsts drošību kopumā. Tiesa neesot ņēmusi vērā Saeimas atbildes rakstu Satversmes tiesai lietā Nr. 2018-14-01, kurā norādīts, ka virsstundas amatpersonām tiek ieplānotas jau iepriekš. Lai veiktu pareizu šo virsstundu apmaksu, nepieciešams zināt to rašanās iemeslu, taču no grafika to nevar izsecināt. Saeima norādījusi, ka par amatpersonas iesaistīšanu dienesta pienākumu izpildīšanā virs noteiktā pienākumu izpildes laika, lai nodrošinātu nepārtrauktu dienesta uzdevumu veikšanu, virsstundu darba samaksa jānosaka atbilstoši Atlīdzības likuma 14.panta desmitās daļas 4.punktam.

Senatoru kolēģija atzīst, ka apgabaltiesa ir pareizi interpretējusi Atlīdzības likuma 14.panta septīto un 7.[1]daļu. Kā pareizi norādījusi pieteicēja, tiesību teorijā ir atzītas četras tiesību normu interpretācijas pamatmetodes: gramatiskā (filoloģiskā), vēsturiskā, sistēmiskā un teleoloģiskā. Tās ir iekļautas arī Administratīvā procesa likuma 17.panta pirmajā daļā. Taču ne katrā gadījumā ir nepieciešams izmantot visas tiesību normu iztulkošanas metodes, proti, tās ir piemērojamas, ievērojot zināmu savstarpēju kārtību. Vispirms ir veicama tiesību normu gramatiskā iztulkošana. Ja gramatiskais formulējums neļauj izdarīt secinājumus par attiecīgās normas saturu, ir nepieciešams izmantot citas tiesību normu iztulkošanas metodes. Pieteicēja kasācijas sūdzībā ir izteikusi iebildumus, ka apgabaltiesa esot piemērojusi tikai gramatisko tiesību normu iztulkošanas metodi, taču nav norādījusi un pamatojusi, kāda vēl no iztulkošanas metodēm bija tiesai jāpiemēro un pie kāda citāda tiesību normu tulkojuma tā varētu novest.

Senatoru kolēģija atzīst, ka apgabaltiesa pamatoti secinājusi, ka saskaņā ar Atlīdzības likuma 14.panta septīto un 7.[1]daļu Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonām ar speciālajām dienesta pakāpēm primāri pienākumu pildīšana virs noteiktā dienesta pienākumu izpildes laika kompensējama ar atpūtas laiku. Tikai gadījumā, kad atpūtas laika piešķiršana apdraud attiecīgās iestādes spēju nodrošināt dienesta uzdevumu izpildi, pienākumu pildīšana virs noteiktā dienesta pienākumu izpildes laika var tikt kompensēta ar samaksu. Tādējādi kritērijs virsstundu kompensēšanai ar samaksu ir neiespējamība piešķirt atpūtas laiku. Senatoru kolēģija piekrīt apgabaltiesas norādei, ka neatkarīgi no tā, kādos apstākļos veidojās virsstundas (kāda iemesla dēļ tās tika nostrādātas), tās primāri tiek kompensētas ar atpūtas laiku.

Izskatāmajā lietā pieteicējas nostrādātās virsstundas sākotnēji nebija iespējams kompensēt ar atpūtas laiku, jo pieteicējai bija darbnespēja. Taču, kā pamatoti atzinusi apgabaltiesa, tas nenozīmē, ka pēc pieteicējas atgriešanās darbā virsstundas būtu jāapmaksā. Tā kā pieteicējas prombūtne neapdraudēja iestādes funkciju izpildi, pieteicējai pamatoti tika piešķirts atpūtas laiks.

Senatoru kolēģija nepiekrīt pieteicējas uzskatam, ka šāda tiesību normu interpretācija pasliktina darbinieku intereses un valsts drošību. Virsstundu kompensēšana ar atpūtas laiku ir veids, kā aizsargāt darbinieka veselību un drošību.

Tāpat norādāms, ka Saeimas atbildes raksts ir iesniegts lietā, kas skatīta Satversmes tiesā par citiem faktiskajiem apstākļiem, līdz ar to tas nevar tikt izmantots kā avots minēto normu interpretācijai šajā lietā. Savukārt arguments, ka izskatāmajā lietā bija jāpiemēro Atlīdzības likuma 14.panta desmitās daļas 4.punkts, nevis 14.panta septītā un 7.[1]daļa, kasācijas sūdzībā nav pamatots, vien ietverta atsauce uz Saeimas atbildes rakstu lietā Nr. 2018-14-01.

[3] Kasācijas sūdzībā norādīts, ka apgabaltiesa nav ņēmusi vērā, ka dienesta uzdevumu izpildes kritērijs (noteikts Atlīdzības likuma 14.panta 7.[1]daļā) nav nekādi konkretizēts nevienā normatīvajā aktā. Līdz ar to, šauri piemērojot dienesta funkciju izpildes apdraudējuma kritēriju, ir iespējams nonākt līdz absurdai situācijai Iekšlietu ministrijas sistēmas iestādēs un Ieslodzījuma vietu pārvaldē, kad lielākajai daļai amatpersonu, kuras strādā summētā darba laika režīmā, ir izveidojies ievērojams virsstundu skaits. Piešķirot kādai amatpersonu grupai virsstundu kompensāciju ar atpūtas laiku, neizbēgami rodas situācija, kad citām amatpersonām ir jāpilda dienesta pienākumi to amatpersonu, kuras atrodas apmaksātā atpūtas laikā, pienākumi.

Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta pakāpēm dienesta gaitas likuma 26.panta otrā daļa noteic, ka amatpersonu dienesta pienākumu izpildes laiku organizē iestādes vadītājs. Šā paša panta ceturtā daļa noteic, ka, ņemot vērā dienesta pienākumu raksturu, iestādes vadītājs vai viņa pilnvarota amatpersona nosaka konkrētu dienesta pienākumu izpildes laika organizācijas veidu attiecīgajā struktūrvienībā vai atsevišķām amatpersonām. Atbilstoši minētā likuma 28.panta pirmajai daļai, ja nav iespējams ievērot normālo dienesta pienākumu izpildes laika ilgumu, iestādes vadītājs vai viņa pilnvarota amatpersona nosaka summēto dienesta pienākumu izpildes laiku.

Atbilstoši minētajām tiesību normām tieši iestādes vadītājs nosaka dienesta pienākumus un organizē pienākumu izpildes laiku amatpersonām, līdz ar

to tieši iestādes vadītājs vislabāk spēj novērtēt un organizēt darbu iestādē, lai netiktu apdraudēta dienesta uzdevumu izpilde.

Tāpat nav pamatots pieteicējas arguments, ka normatīvajos aktos nav konkretizēts dienesta uzdevumu izpildes kritērijs. Norādāms, ka katras iestādes uzdevumi ir noteikti attiecīgā normatīvajā aktā, piemēram, likuma „Par policiju" 3.pantā ir noteikts, kādi ir policijas uzdevumi (garantēt personu un sabiedrības drošību; novērst noziedzīgus nodarījumus un citus likumpārkāpumus; atklāt noziedzīgus nodarījumus, meklēt personas, kas izdarījušas noziedzīgus nodarījumus; likumā paredzētajā kārtībā sniegt palīdzību iestādēm, privātpersonām un personu apvienībām to tiesību aizsardzībā un ar likumu noteikto pienākumu realizācijā; savas kompetences ietvaros izpildīt administratīvos sodus un krimināsodus).

Ņemot vērā, ka iestādes vadītājs izskatāmajā lietā nekonstatēja, ka pieteicējas nostrādāto virsstundu kompensēšana apdraudētu kādu no iepriekš minēto policijas uzdevumu izpildi, nebija pamata lemt par to apmaksu. Līdz ar to minētie kasācijas sūdzības argumenti nevar būt par pamatu kasācijas tiesvedības ierosināšanai.

[4] Senatoru kolēģija atzīst, ka kasācijas sūdzībā minētie argumenti nerada šaubas par apgabaltiesas sprieduma tiesiskumu. Lietā nav arī risināmi sarežģīti tiesību jautājumi, kuru dēļ kasācijas tiesvedībai būtu nozīme judikatūras veidošanā. Ievērojot minēto, kasācijas tiesvedības ierosināšana ir atsakāma.

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 338.panta otro daļu un 338.[1]panta otrās daļas 2.punktu, senatoru kolēģija

nolēma

atteikt ierosināt kasācijas tiesvedību sakarā ar Latvijas Iekšlietu darbinieku arodbiedrības /pers. D/ vārdā iesniegto kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2020.gada 19.jūnija spriedumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Senatore L. Slica Senators A. Guļāns Senatore D. Mita